

Landschappelijk inpassing Oostendorperstraatweg ong.

Dhr. G.J. van de Put
Oostendorperstraatweg 64
8097 PM Oosterwolde (gld)

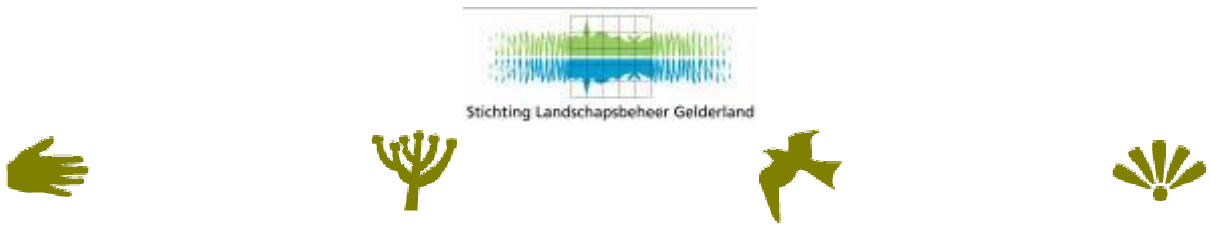
Landschapsbeheer Gelderland
Rosendaal 2a
6891 DA Rozendaal
Contactpersoon: Eward Timmerman
Datum: juli 2014



Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het groen rond boerderijen, bedrijven en woningen maakt daar een belangrijk deel van uit. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf, het erf in de ruimste zin van het woord, betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het leidt tot evenwicht tussen mens en natuur. Landschapsbeheer Gelderland stimuleert ecologisch beheer van het erf door kennis en middelen ter beschikking te stellen en samen te werken met de eigenaren van de grond: particulieren, boeren en overheid.

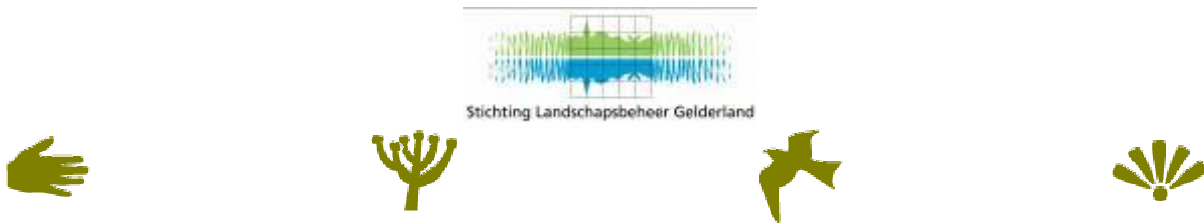


Aanleiding

In het buitengebied van de gemeente Oldebroek heeft de familie van de Put elders in de gemeente sloopmeters gekocht in het kader van de regeling functieverandering, en is voornemens een woning te bouwen op een perceel tussen nrs. 58 en 48 aan de Oostendorperstraatweg. Op dit perceel mag een woning met bijgebouw worden gebouwd met een wooneenheid. Omdat het groene karakter van de gemeente een belangrijke identiteit drager is verlangt de gemeente Oldebroek een haalbaar, landschappelijk inrichtingsplan, waarbij nieuwe ontwikkelingen worden ingezet ter versterking van deze groene kwaliteit. In de planvorming is rekening gehouden met een drietal zaken die van belang zijn:

1. Landschap
2. Cultuurhistorie
3. Wensen van de eigenaar

Deze landschappelijk inrichtingsplan borduurt verder op het 'Advies Oostendorperstraatweg ong. Oosterwolde, Gemeente Oldebroek - Notitie Uitgangspunten en Randvoorwaarden 2014' van het Gelders Genootschap. Hierin is een stedenbouwkundige en landschappelijke analyse uitgevoerd en zijn uitgangspunten en randvoorwaarden gesteld. Hieronder volgt een concrete, landschappelijke uitwerking van deze notitie.



Inrichtingselementen

Het landschappelijk inrichtingsplan is zoveel mogelijk afgestemd op het Landschapsontwikkelingsplan van de gemeente Oldebroek dit resulteert in een landschappelijk en cultuurhistorisch verantwoorde inrichting, waarbij niet alleen is gelet op de inrichting van het erf (zie bijlage 1), maar ook op de mogelijkheden het landschap in de directe omgeving te versterken. Het erf ligt op een zandrug in het kampenlandschap. De nadruk ligt in dit landschappelijke inrichtingsplan daarom op het behouden van de structuren kenmerkend voor het kampenlandschap, de openheid van de akkercomplexen behouden en versterken en het verdichten van het overige landschap door toevoeging van lanen, erf- en kavelbeplanting (voor een uitgebreide landschappelijke analyse zie Advies 'Oostendorperstraatweg ong. Oosterwolde, Gemeente Oldebroek - Notitie Uitgangspunten en Randvoorwaarden 2014' van het Gelders Genootschap).

De hieronder beschreven elementen zijn terug te vinden op de bijgevoegde ontwerpkaart.

1. Knip- en scheerheg

.....

Op uw erf

Een haagstructuur voorzijde van het erf.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 12 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 48 stuks
Soort	: Gewone beuk
Maat	: 80-100 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:



Cultuurhistorische waarde

Knip- en scheerheggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Deze lijnvormige landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringde landschap. Knip- en scheerheggen waren veelal te vinden nabij boerderijen en in het bijzonder rondom boomgaard en moestuin. Vaak dienden de heggen als eigendoms- of perceelscheiding. De doornige heg had daarnaast ook nog een belangrijke veekerende functie.

Langs de rivieren dienden de heggen om de waterstroom bij overstromingen te remmen en te verdelen, zodat het vruchtbare slib kon bezinken.

Inmiddels zien we dat veel heggen bedreigd worden. Veel heggen zijn uit het landschap verdwenen door de komst van prikkeldraad, de ruilverkavelingen en achterstallig onderhoud. Alle reden om de heg weer terug te brengen in het landschap. Heggen zijn namelijk nog altijd functioneel als windscherm en als veekering, ook bij hoge rivierwaterstanden zorgen ze voor een permanente afrastering. Daarnaast houden ze de grond vast en dragen ze bij aan een goede waterhuishouding.

Ook veel dieren hebben profijt van de aanwezigheid van een heg. Vogels gebruiken het als broedplaats; veel kleine zoogdieren vinden er voedsel en een schuilplaats en voor vleermuizen is een haag erg belangrijk als oriëntatiepunt.



Knip- en scheerheg

2. Knip- en scheerheg

Op uw erf

Een haagstructuur langs voorzijde van de tuin en rond deel van boomgaard..

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 75 meter
Plantwijze	: 4 stuks per meter
Aantal	: 300 stuks
Soort	: Gewone beuk
Maat	: 80-100 cm lengte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage



3. Solitaire boom

Op uw erf

Bestaande bomenrij/singel wordt doorgetrokken over het perceel, westzijde

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: N.v.t.
Breedte	: N.v.t.
Plantwijze	: Plantafstand 10 meter
Aantal	: 3 stuks
Soort	: zomereik
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	: Minimaal 2 meter uit de eigendomsgrens planten

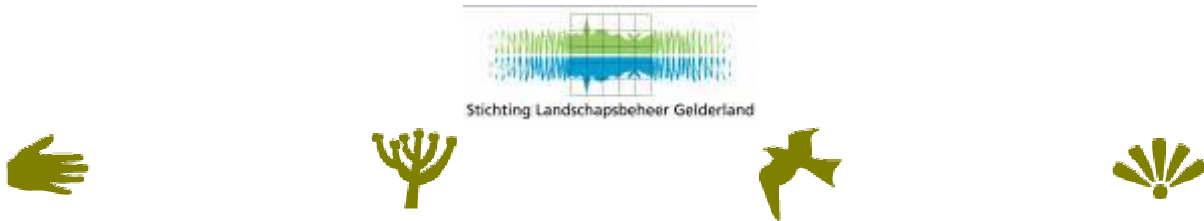
Cultuurhistorische waarde

Een solitaire boom of bomengroep werd regelmatig in het weiland aangeplant als schaduw voor het vee of om het landschappelijke beeld compleet te maken. Ook werd een solitaire boom regelmatig op de hoek van het perceel aangeplant als afbakening (grensboom). Verder vindt men ook regelmatig solitaire bomen rondom het huis. Veel boomsoorten hadden een functie. Zo werd een walnoot vaak in de buurt van de keuken aangeplant omdat de walnoot muggen en vliegen weert en ook zorgde voor schaduw.

Laanbomen kennen een historische functie op bijvoorbeeld landgoederen en grotere boerderijen en buitenplaatsen als onder andere aankleding van wandellanen. Door deze aanplant ontstond er schaduw op het wandelpad. De welgestelde bewoners konden op deze manier geriefelijk wandelen zonder dat men werd gebruind door de zon. Iets wat in die dagen als teken van armoede werd gezien. De statigheid van een rij laanbomen werd door het gebruik van speciale soorten bomen versterkt.



Solitaire boom



4. Solitaire boom

Op uw erf

Een solitaire boom zorgt voor gelaagdheid en structuur op het achtererf.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: Nvt
Breedte	: Nvt
Plantwijze	: Minimaal 6 meter uit de bebouwing
Aantal	: 1 stuks
Soort	: winterlinde
Maat	: 10 -12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:

5. Solitaire boom

Op uw erf

Een solitaire boom zorgt voor gelaagdheid en structuur op het achtererf.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: nvt
Breedte	: nvt
Plantwijze	: Minimaal 6 meter uit de bebouwing
Aantal	: 1 stuks
Soort	: walnoot
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:



6. Hakhoutsingel

Op uw erf

De landschappelijke beplanting langs de westelijke kavelgrens blijft behouden en wordt waar nodig uitgedund. Het mag een semitransparante singel zijn zodat doorkijkjes over de zandrug behouden blijven.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: 85 meter
Plantwijze	: Nvt
Aantal	: nvt stuks
Soort	: nvt
Maat	: bosplantsoen 80 -100 cm
Aanleg en beheer	: Zie informatievelen in de bijlage
Overig	:

Cultuurhistorische waarde

Een houtwal is een lijnvormig door de mens opgeworpen zandlichaam waarop bomen en/of struiken groeien. De wallen dienden vroeger om vee binnen of wild buiten het omgeven gebied te houden. Houtwallen werden ten tijde van de ontginningen (middeleeuwen) op de hogere zandgronden aangelegd. Langs houtwallen vind je vaak aan één of beide zijden greppels. Deze werden gegraven om met de vrijkomende grond de wal op te kunnen werpen. De wallen waren tussen de 50 en 100 cm hoog.

Een houtsingel is een lijnvormige aanplant van bomen en/of struiken van 4 tot maximaal 20 meter breed.

Houtsingels lijken veel op houtwallen. Er is echter geen sprake van een opgeworpen wal. Houtsingels werden vooral op de lagere zandgronden aangelegd, meestal parallel aan sloten. De singels leverden brand- en geriefhout, waaraan in het gemengde bedrijf grote behoefte was. Omdat de boer verschillende diktes hout nodig had, werd een hakhoutbeheer gevoerd. Door de komst van prikkeldraad, de schaalvergroting en ruilverkavelingen zijn vele kilometers van deze elementen verdwenen.

De houtwal en houtsingel hebben landschappelijk en ecologisch een belangrijke verbindende functie. Ze zijn tevens van belang voor vleermuizen om zich te oriënteren en als verbindingszone voor fauna. Bij de houtwal zorgt met name de wal voor extra ecologische waarde door de variatie in nat-droog en warm-koud.



Houtsingel



7. Hoogstamboomgaard

Op uw erf

Boomgaard ten oosten van de woning. Hiermee wordt aangesloten bij het karakter van de boerenerven in het Kampenlandschap.

Aanleg nieuw element

Locatie	: Zie ontwerpkaart
Lengte	: N.v.t.
Breedte	: N.v.t.
Plantwijze	: Plantafstand 10 meter
Aantal	: 6 stuks
Rassen	: Zie rasantabel
Maat	: 10 - 12 cm stamomtrek op 1 meter hoogte (hoogstam)
Aanleg en beheer	: Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:

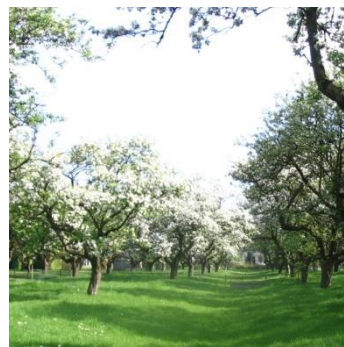
Cultuurhistorische waarde

Al vele eeuwen wordt in Nederland fruit geteeld in hoogstamboomgaarden. Aanvankelijk waren het vooral kloosters, kastelen en landgoederen.

Eind 19^{de} eeuw begon een grote uitbreiding aan fruitboomgaarden. Onder invloed van de landbouwcrisis stapten veel agrariërs in het rivierengebied over van graanteelt naar hoogstamfruit. Een groot voordeel van het hoogstamfruit was dat er dieren onder konden grazen.

Vanaf 1950 is het areaal aan hoogstamboomgaarden flink achteruit gegaan, vanwege de opkomst van de moderne fruitteelt (laagstam).

Hoogstamboomgaarden hebben een grote ecologische waarde. Ze leveren nestgelegenheid aan allerlei vogels. De steenuil is een soort die graag broedt in holle takken van fruitbomen. Een heg om de boomgaard als windsingel vergroot de natuurwaarde van de boomgaard.



Hoogstamboomgaard



Rassentabel (*) Zelfbestuiver

Appels		hand/stoof	smaak	bloeitijd	pluktijd	Houdbaarheid	ziektes	grondsoort
Brabantse bellefleur	1	hand/keuken	zachtzuur	laat	oktober	zeer goed	kankergevoelig	alle
Schone van boskoop	1	keuken	zuur	vroeg	eind sept	zeer goed	Gevoelig	alle
Jan Steen	1	hand	zoetzuur	laat	eind sept	redelijk	ongevoelig	alle
Peren								
Beurre d'Hardenpont	1	hand	sappig	vroeg	oktober	zeer goed	ongevoelig	alle
Provisiepeer	1	stoof	zoet	laat	oktober	zeer goed	ongevoelig	alle
Zwijldrechtse wijnpeer*	1	hand/stoof	zoet	laat	oktober	slecht	ongevoelig	Alle

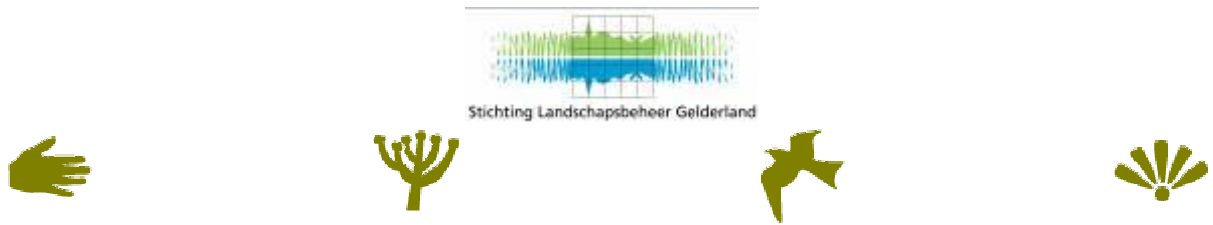
8. Enkele solitaire struiken langs de achterzijde van de schuur

Op uw erf

Landschappelijke inpassing van de achterzijde van de schuur.

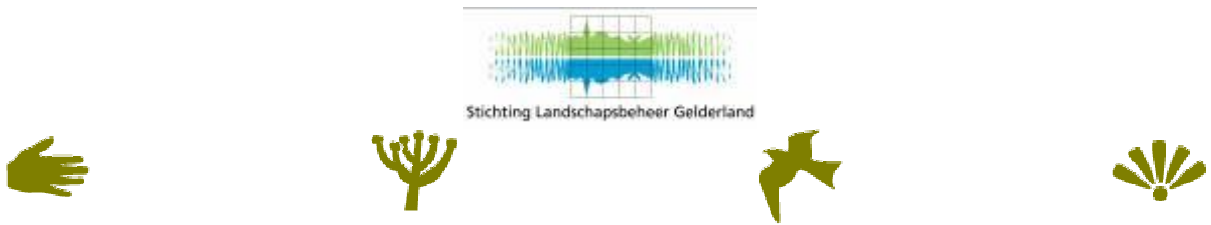
Aanleg nieuw element

Locatie	:	Zie ontwerpkaart
Lengte	:	Nvt
Plantrijen	:	drie groepen van 4 a 5 struiken
Plantwijze	:	Onderlinge afstand 1,50 meter
Aantal	:	15 stuks
Soort	:	5 x hazelaar 5 x rode kornoelje 5 x Gelderse roos
Maat	:	100 - 150 cm lengte
Aanleg en beheer	:	Zie informatievellen in de bijlage
Overig	:	



Plantsoenlijst landschappelijke inrichting

Soorten kunnen in overleg worden gewijzigd



Bijlage 1 Boerenerven

Traditioneel gebruik

Van oudsher stonden boerderijen en boerenerven in dienst van de agrarische bedrijfsvoering. Alles wat te vinden was op en rond het erf had een functie. Nut ging altijd voor sier en niets was toevallig.

De boerenerven verschillen per regio. De grondsoort en de oorspronkelijke agrarische bedrijfsvoering had grote invloed op de inrichting van het erf en de keuze van bomen en struiken. Maar ook de godsdienst drukte onbewust een stempel op het erf. Katholieke erven in het rivierengebied stonden vol bloemen, terwijl in de protestantse gebieden van de achterhoek het erf veel eenvoudiger was ingericht, zonder uitbundige bloemen.

Opbouw van een boerenerv

Ook de taakverdeling tussen de boer en boerin heeft een belangrijke invloed gehad op de traditionele erfinrichting. De taken waren duidelijk verdeeld en daarmee de grond rondom de boerderij ook. De vrouw had de verantwoordelijkheid over het woongedeelte, het daar dichtbij liggende terrein met de bleek, de moestuin, de huisweide, eventueel de siertuin met bloemperken en de boerenboomgaard. Op de boerderij werd dat meestal "voor" genoemd en "voor" was het domein van de boerin. Voor deze delen van het boerenerv was een goede zichtbaarheid vanuit het woonhuis vereist, omdat in de boomgaard bijvoorbeeld de jonge kalveren liepen, die extra aandacht nodig hadden.

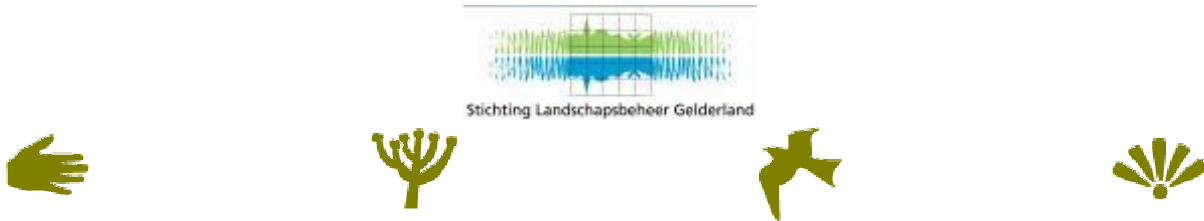
De man had de verantwoordelijkheid voor de dieren, de wagens, de werktuigen en het bedrijfs gedeelte. Kortom, hij had de zorg voor "achter".

"Voor" is van oorsprong meestal een stuk groener dan "achter". Voor staan de meeste bloemen, struiken en bomen. Ook speelde aan de voorkant het laten zien dat het goed ging, een belangrijke rol. Daarom werden daar later parkbomen zoals de treurbeuk, de paardekastanje, de rode beuk, (lei)linden en sierstruiken, kortom, de wat meer luxe soorten, aangeplant. Het voorste deel van het boerenerv was meer gericht op het gezin en had een bepaalde beslotenheid.

Aan de achterkant moest men ruimte hebben om met paard en wagen te manoeuvreren en later met steeds groter wordende tractoren. "Achter" stonden ook de schuren. De boer was er de hele dag te vinden. Hij hield zich bezig met het bewerken van het land, de verzorging van het vee óf met onderhoud en reparaties aan machines en bedrijfsgebouwen. "Achter" werden de zakelijke contacten met de omgeving afgehandeld, koop en verkoop van zaken vonden vooral daar plaats.

Aan de achterkant lag ook de verbinding met de bij het bedrijf behorende percelen.

De beplanting aan de achterkant bestond meestal uit bomen en struiken die ook in de omgeving voorkwamen. De beplanting achter was hoog, los en afwisselend en bestond uit singelachtige beplantingen. Ook kwamen vaak solitaire bomen voor.



Voor en achter worden nog altijd door een denkbeeldige lijn tussen de verschillende gebouwen van elkaar gescheiden. Deze lijn kan globaal over het gehele erf worden doorgetrokken, waardoor de functionele scheiding tussen wonen en werken goed zichtbaar wordt.

Variatie

Vanwege de functionaliteit van veel landschapselementen was er van oudsher veel beplanting op en rondom het erf aanwezig. Dit zorgde voor een grote variatie aan beplanting en beplantingsstructuren. Landschapsbeheer Gelderland streeft er dan ook naar deze structuren weer terug te brengen op erven, aan de hand van onze 4 lagen benadering. Dit houdt in dat we zowel kruiden, hagen, hoogstamfruit en singels met hoge bomen graag op erven zien. Dit vergroot de biodiversiteit en biedt veel kansen voor vogels en zoogdieren.